

מדינת ישראל

שם השיעור: "שלא יעבדו עליכם"

מיצוי והנגשת זכויות בקרב בני נוער

מטרות השיעור

1. למידה והגברת המודעות אודות זכויות בני נוער בעבודה.
2. העצמת האחריות האישית, החברתית והאזרחית של בני נוער לאפשרויות פעולה ודרכי תגובה במצבי עוול במקומות עבודה ופגיעה בזכויות.
3. הכרות עם אתר "כל זכות" ככלי לקבלת מידע ומיצוי זכויות על ידי בני נוער במגוון נושאים ומצבי חיים משתנים.

מבנה השיעור, חלוקת הזמן המומלצת ודגשים למנחה

משך העברת מערך השיעור: שני שיעורים רצופים (90 דקות).

יצוין כי יש גמישות בחלוקת הזמן לכל חלק במערך, אך רצוי לתכנן את המפגש כך שיהיה זמן לדיון ועיבוד כל אחד מהחלקים המוצעים. מסגרת הזמנים המומלצת מהווה בסיס שיאפשר לקיים את כל שלבי המערך.

- (1) המנחה יציג את עצמו, את עבודתו במשרד המשפטים ואת הרקע לשיעור [5 דקות].
- (2) המנחה יקריא את סיפור המקרה בנושא זכויות נוער בעבודה – המקרה של גילי ונועה, ויקיים דיון בהתאם לשאלות המנחות ולמידע המוצע בנושא [עד 25 דקות].
- (3) המקרה של שירה וליאור. [עד 10 דקות]
- (4) הדגמת היתרונות של הפלטפורמה להנגשת מידע באמצעות מקרים נוספים. [עד 30 דקות]
- (5) סיכום [5 דקות].

היערכות לשיעור – הצעות וטיפים

- (1) יש לברר מול איש הקשר בבית הספר כמה תלמידים בכיתה/כיתות המיועדות על מנת להיערך לשיעור בהתאם.
- (2) ניתן לשלב במערך השיעור את הסרטונים המוצעים בהמשך בקישורים. שילוב הסרטונים מחייב שימוש במקרן, רמקולים ומסך. גם השימוש במצגת הנלווית מחייב עזרים אלה. יש לוודא עם איש הקשר קיומם של העזרים הדרושים ותקינותם.
- (3) **מערך השיעור ארוך ומורכב ממספר חלקים. ייתכן ולא ניתן יהיה לדון ולעסוק בכל ההיבטים והסוגיות המוצעות. עם זאת, חשוב לאפשר זמן לדיון בכל אחד מחלקי השיעור גם במחיר של דיון מצומצם וממוקד בהיבטים העיוניים של כל נושא. לפיכך, צריך להכיר את החלק העיוני ולתכנן מראש את הדגשים שאתם מעוניינים להתמקד בהם מתוך החומר**
- יש לשים לב כי המקרים המרכזיים במערך השיעור הם המקרה הראשון של נועה וגילי והמקרה השני של שירה וליאור ויש לוודא כי ניתן משקל משמעותי למקרים אלו. יחד עם זאת, יש לשים לב כי מגיעים למקרים נוספים בחלק השני המדגישים את היתרונות של פלטפורמת הנגשת המידע של כל זכות (מקרה סוכרת הנעורים או הצרכנות)
- (4) ביחס לדיון במקרים ובשאלות, ככל שהדיון בסוגיה ספציפית מתארך - חשוב לעצור אותו, כדי לאפשר דיון גם בסוגיות הנוספות המוצעות במערך השיעור.
- (5) המקרים שנבחרו מעלים דילמות מוסריות עמוקות שיש לדון בהם, הגם שהמקרים אינם מהמקרים הקיצוניים שיכול והתלמידים חווים.

מערך השיעור :

הצגה עצמית (5 דקות)

הצגת השם והתפקיד במשרד המשפטים, הרקע לעבודה בשירות הציבורי וכו'. אם יש למנחה נגיעה מקצועית / אישית לתחום מוצע להציג ולקשר זאת.

חלק ראשון - זכויות בני נוער בעבודה (עד 25 דקות)

מטרות :

1. הכרות עם זכויות ייחודיות לבני נוער עובדים הם הגדרה נכונה יותר של המטרה
2. מתן כלים להתמודדות במצבי פגיעה או הפרה של זכויות עובדים.

שקף 3-5

המרצה יציג את סיפור המקרה בפני התלמידים [ניתן להקרין אותו על הלוח כחלק מהמצגת או להקריא אותו או לבקש מאחד התלמידים שיקרא אותו בקול]

שקף 5 – שאלת סקר

- כמה לדעתכם הם הרוויחו?

1. 1500 ₪.

2. במכתב בתיבה נכתב שאת השכר יקבלו בחודש הבא.

3. הם בכלל לא קיבלו מכתב או תלוש ומשה נעלם.

כאן המקום של התלמידים שלהם להתבטא לראשונה בשיעור והשאלה היא שאלה פשוטה שלא דורשת שיפוט ערכי של הסיטואציה ותשובות 2 ו-3, מעוררות את התלמידים וסביר להניח שיגרמו לכמה מהם להזדהות עם הסיטואציה או לתהות לגביה.

שקף 6 – שאלה לדיון

האם מותר היה לו להוריד מסכום המשכורת?

כאן יש מקום לקבל תשובות מהכיתה ולאפשר ל-2-3 תלמידים להתבטא בנושא. עדיף שתוצג גם העמדה שמותר למשה להוריד מהמשכורת של הנערים.

שקף 7 – שאלות לדיון

- האם אחד מהתלמידים/תלמידות בכיתה חווה אירוע דומה בזמן עבודה בחופשה?

מטרת שאלה זו היא לגרום לתלמידים לספר על חוויותיהם האישיות או של הקרובים להם. ניתן להתייחס לרגשות ולתחושות (כעס, חוסר אונים, חוסר הוגנות, תסכול) בעקבות המקרה ולברר האם הם ידעו למי לפנות באותו הזמן. חשוב להתמקד בשאלה זו על מנת לעורר מעורבות של התלמידים בשיעור מחוויות אישיות.

- מה אתם חושבים על המקרה?

בתשובות לשאלה זו חשוב לשמוע את דעתם התלמידים. יש לאפשר לכל הדיעות להישמע. חשוב לכוון את התלמידים לשיח הנוגע לכל המעורבים במקרה (גם מעורבים שאינם מתוארים בסיפור המקרה כמו הורים, צוות חינוכי או חברים). ניתן לרשום את התשובות על הלוח בצד ולהתייחס לסוגיות השונות בהמשך השיעור בהתאם לנושאים.

שקף 8 - שאלות לדיון

- האם גילי ונועה היו צריכים להתחיל בעבודה לאור התשובה של משה? מה היה עליהם לעשות במידה והתחילו לעבוד באופן המתואר בסיפור?

מטרת השאלה היא לדבר על עבודה בתנאי אי וודאות האם זה כדאי, מתי אני אוכל לסמוך על מישהו. גם כאן, הכוונה היא לשמוע את התשובות של התלמידים ולא להביע עמדה נחרצת. את ה"תשובות" ואת לשון החוק אנו מראים להם בשקף הבא.

בשלב ראשון יש לאפשר לחלק מהתלמידים להתייחס ולהציע את התשובות שלהם לשאלה. חשוב לבדוק עימם את הנימוקים לתשובות ולהצעות שלהם לגילי ולנועה.

על המרצה לוודא שבני הנוער מדברים על כך שאסור לפגוע בזכויות הבסיסיות, כגון שכר מינימום, נסיעות וכו' (וגם אם רק באופן כללי)

זכור/זכרי !!! – לצד מתן אפשרות לתלמידים להתבטא יש לשמור על מסגרת זמן לשיח בשאלה זו. ייתכן ותלמידים רבים יבקשו להתייחס אולם מפאת הזמן לא ניתן יהיה לאפשר לכולם להגיב. במקרה הצורך אפשר לעצור ולציין כי מי שלא הגיב יוכלו לעשות כן בהמשך השיעור.

- איך גילי ונועה יוכלו לדעת כמה מגיע להם וכמה שעות עבודה הם עבדו?

כאן ההזדמנות שלכם לומר ולחדד לתלמידים את החשיבות שבעריכת מעקב אחר שעות העבודה שלהם. ניתן לקשר לקטע המקרה האחרון בו נועה לא לוקחת את הכסף כי היא זו שחשבה את הסכום והבינה שהיא מקבל סכום נמוך מאוד ביחס לשעת עבודה.

שקף 9 – זכויות בני הנוער בעבודה

המטרה של צורת ההצגה היא לסקרן את התלמידים. תבקשו מהם לנחש מה כל עומד מאחורי כל מספר ומספר בטרם תחשפו אותם.

שימו לב כי לאחר החשיפה של העיגול המדבר על שכר המינימום (21.45), קליק נוסף יעביר אתכם לטבלה המפרטת את שכר המינימום לגילאים השונים. שימו לב כי קליק נוסף יעלים את הטבלה.

הסבר כללי על דיני עבודת נוער :

חוק עבודת הנוער מרכז נושאים שונים הנוגעים לתעסוקת בני הנוער שמטרתם הגנה על זכויות בני נוער ומניעת ניצולם. החקיקה הראשית הרלוונטית הינה חוק עבודה הנוער, תשי"ג 1953

פירוט על הזכויות המגיעות לבן נוער :

- i. גיל העבודה הוא 15, ניתן בחופש הגדול להעסיק מגיל 14 שכר מינימום
- ii. חייבים לשלם שכר מינימום לכל הפחות גם אם אתם מסכימים לשכר נמוך יותר¹
- iii. חייבים לשלם לכם על תקופת ניסיון מהשעה הראשונה

¹ התייחסות לשעתי מול חודשי

iv. חייבים לשלם לכם **נסיעות** לפי עלות תחבורה ציבורית ועד תקרה של 26.4 באחריות המעסיק לדאוג להסעה לאחר סיום שעות הפעילות תחב"צ.

v. חייבים למסור לכם **מכתב תנאי העסקה** תוך 7 ימים מהיום שהתחלתם לעבוד.

vi. חייבים למסור לכם **תלוש מפורט** ואסור לנכות מס בריאות, ביטוח לאומי ומס הכנסה.

vii. חייבים לתת לכם **הפסקה** במהלך יום העבודה לאחר 6 שעות של 45 דקות מתוכן 30 דקות רציפות – אם ההפסקה במקום העבודה אז יש לשלם גם עליה

viii. העסקה **בימי מנוחה** מחייבת תשלום בתעריף של שעות נוספות

ix. **שלב סיום העסקה**

שקף 10 – המעבר בין הרצוי למצוי

כאן המטרה היא בעצם לשאול אותם מדוע עליהם לוודא שזכויותיהם מתקיימות בזמן שאחרים רבים לא מקפידים על נושא זה.

שקף 11 – הדיון הערכי

כאן יש לציין בנוסף לטקסט המופיע בשקף כי בני נוער לא מורגלים ובאים במגע לראשונה עם שוק העבודה. הם לא מכירים את הזכויות ואת הנורמות ולכן הם למעשה האוכלוסיה הכי פגיעים לנוכח חוסר הניסיון לעמידה על זכויותיהם.

אי עמידה על הזכויות יכול להוביל לנוהג בו מעבר לפגיעה בזכויות הפרטנית בבן הנוער, שוק העבודה יהפוך לכזה הרומס את זכויות כלל בני הנוער בעבודה ומנצל את אותם נערים שעל פי חוק יש לדאוג להם ביתר שאת מכל עובד אחר. לא להפך! ככלל, זכויות בני הנוער נחקקו למניעת ניצול בני נוער ודאגה שתהיה תקופת ילדות והתבגרות ולדאוג להגנה עליהם ומניעת ניצולם.

שקף 12 - אמנה לזכויות הילד

הצגת השקף הינה ניתנת לשיקול דעתו של המרצה בהתאם לעניין אותו מפגינים הילדים בנוגע לחומר המשפטי.

עיגון תחום זכויות בני נוער בעבודה באמנה לזכויות הילד/ה משקפת התייחסות בינלאומית כוללת המכירה בצורך להגן על בני נוער במצבי עבודה מפני כל סוג של ניצול כלכלי. בנוסף, ניתן להסתכל על החומרים הנלווים בנספחים.

שקף 13 – המשך שאלות

- **אז למה ילדים עובדים? שתפו בעבודה בה עובדים ילדים בני גילכם**

מטרת החלק הראשון של השקף (מה טוב בעבודה ומה קשה) היא לגרום לילדים לספר על החוויות שלהם ולהבליט את הקשיים שיש לבני נוער בעבודה.

אין הכרח לשאול את השאלה ויש להפעיל שיקול דעת אם שאילת השאלה תגזול זמן יקר שעלול לפגוע בזמן שיוקדש למקרים הבאים.

העובדה שלא כל בני הנוער עובדים עדיין יכולה לגרום להם לא להבין את החשיבות בזכויות אלו, אך בני נוער שכן עובדים יכולים להבהיר את החוויה ולהנגיש אותה גם עבור אלו שטרם נכנסו למעגל העבודה.

שאלות נוספות:

- **האם יש מה לעשות נגד ניצול בעבודה?**
- **מכירים מקרים שבהם בני נוער התנגדו לתנאי העסקה לא הולמים?**

מטרת חלק זה של השקף היא להבין האם התלמידים מכירים מקרים של העלאת נושא הזכויות מול המעסיקים והאם הם מכירים בכדאיות של המהלך (לאחר שהבהרנו להם את ה"חובה המוסרית" שלהם בתור בני נוער)

שקף 14 – דוגמאות לפעילות ממשלתית בנושא

כאן המקום להראות הלכה למעשה כי המדינה שומרת על בני הנוער ופועלת ביד קשה נגד המפרים את זכויות בני הנוער בסוגי העבודות השונות

שקף 15 – כלים פרקטיים והנחיות

- **מי יכול לסייע, לדעתכם לשני הנערים, במקרה המתואר? מה היה עליהם לעשות לאחר שלא קיבלו את השכר המגיע להם?**

לאחר שהבהרנו לילדים שכן ננקטות פעולות להתמודדות עם הנושא ולעיתים הפגיעה במעסיקים יכולה גם להיות קשה מאוד, יש להבהיר את האופציות לפנייה.

- **הורים** – מענה ראשוני ולמידה מניסיון
- **בית ספר** – מנהלת, מחנכת כיתה, יועצת חינוכית, כל חבר/ה בצוות החינוכי שאיתו לנער/ה יש קשר טוב.
- **לחברה עצמה או למעסיק עצמו** – למרות שאין כל כך חל לבן הנוער ויש חשיבות לגורם מולו עבדת – האם זה הבוס הגדול או קבלן משנה?
- **סיוע משפטי וארגונים נוספים**

שקף 16 – ארגוני סיוע

כאן המטרה היא להדגיש כי יש ארגונים רבים העוסקים בנושא ויכולים לספק סיוע לבני הנוער. נא לעבור על הרשימה כ"רשימת מכולת" ולא להתעמק בכל ארגון וארגון.

שקף 17 – שקף מעבר

כאן יש להדגיש כי כדי למצות זכויות אנו חייבים להיות מודעים אליהם, ולא צמיד אנחנו יודעים שמגיעות לנו זכויות והטבות שונות

שקף 18 – "כל זכות"

יש לציין שכל זכות הינה פלטפורמה שכזו בה מרוכזים כל הזכויות, הדרכים למימושם וקישורים לזכויות מקיפות בהינתן מצבי חיים שונים (כגון זכויות נוער שונות, זכויות הקשורות למחלה מסוימת ועוד). כל היתרונות הייחודיות של הפלטפורמה מופיעות בשקף הבא).

כאן המקום להדגיש גם לתלמידים וגם לכם – החלק הזה אינו חלק שיווקי אלא חלק אינפורמטיבי. מדינת ישראל חברה לחברת כל זכות במסגרת מיזם ממשלתי המשותף בהובלת משרד המשפטים בו חברים משרדי ממשלה שונים לרבות משרד החינוך, המשרד לשוויון דיגיטלי ועוד.

אנו מאמינים כי הפלטפורמה הינה כלי מאוד יעיל להנגשת המידע לציבור ולמיצוי זכויותיהם של כלל האזרחים במדינה מהמגזרים השונים, ולכן הממשלה חברה אליה ומסייעת בפיתוחה ומזרימה את המידע בנושאים השונים.

שקף 19 – מאפייני הפלטפורמה

שקף זה צריך לקחת זמן קצר (פחות מדקה). נא לתת דגש מיוחד על השפה הברורה והפשוטה.

קצת על כל זכות

כל-זכות הוא ארגון חברתי שהוקם במטרה לשפר את מיצוי הזכויות על-ידי הציבור בישראל, באמצעות בניית אתר אינטרנט המאגד בתוכו את כלל המידע על הזכויות והזכאויות השונות בישראל.

המטרה של אתר כל זכות היא שיפור מיצוי הזכויות בישראל באמצעות העברת ידע שחסר לציבור בצורה מסודרת – לאגד את כל המידע שנוגע לאדם במצב מסוים, בשפה ברורה ופשוטה. המטרה היא שהציבור יוכל לדעת מה הזכויות שלו במצבים שונים בחיים, ואיך ניתן לממש את הזכויות הללו. העצמה של האזרח – שיוכל לפעול בעצמו כדי לממש את זכויותיו.

האתר אינו נותן סיוע משפטי בשאלות ובעיות פרטניות - המטרה היא להעביר ידע לציבור, על מנת שכל אדם יוכל לפעול כדי לממש את זכויותיו.

בנושאים הרלוונטיים, האתר מפנה לגופי ממשל ולארגונים ללא כוונות רווח (גופים ציבוריים, עמותות) ולא לגופים עסקיים.

המקרה של שירה (הפוגעת) וליאור (הנפגעת) – שקף 20

לאחר תיאור המקרה (הטקסט בשקף) יש להעניק דגש על העובדה שבמקרים שכאלה כמובן שניתן לפנות לבית הספר, ליועצות או למחנכות ולשתף בנעשה.

- איך לדעתכם מרגישה ליאור?

מחקרים רבים מראים שפיתוח אמפטיה מעלה התנהגות פרו חברתית ועל כן יש חשיבות רבה לשאלת השאלה שכן יש להדגיש את הבעת האמפטיה למקרים הללו ולנפגעים בהם

ורק אח"כ להסביר שמדובר בעבירה ומה ניתן לעשות במקרה כזה ואיך החוק אמור להגן על אנשים שתמונתם הופצה ללא רשותם.

לפני הופעת השאלה הבאה יש להקריין את הסרטון שהוכן במיוחד למקרה זה.

- מה שירה ואמה שלה יכולות לעשות?

שקף 21 – על הזכות

בשקף זה, יש להדגיש כי מבנה הדף של כל זכות הוא מבנה אחיד ונח:

סוגי דפים ומידע שניתן למצוא באתר:

1. זכויות והליכים – דפים המרכזים מידע על נושא מסוים, מידע רלוונטי לאוכלוסייה מסוימת או לאירוע מסוים.
2. ארגוני סיוע – בכל דף מידע אנחנו מפנים את המשתמש לעמותות שקיימות בשטח ויכולות להמשיך לסייע לו פנים מול פנים.
3. פורטלים: מהווים מעין קטלוג/אינדקס של הזכויות בנושא מסוים – לדוגמה: פורטל בנושא ילדים ונוער
4. מדריכים וזכותונים: המדריך הוא מעין צ'ק ליסט של הזכויות שהכי קל/חשוב לממש בסיטואציית חיים מסוימת. המדריכים מרכזים מידע שחשוב לדעת בהקשר של נושא מסוים – מה הדבר הראשון שכדאי לעשות ומתי כדי לזכות בהטבות או במענקים שונים. למשל – מדריך לקראת חזרה ללימודים בבתי הספר ובגני הילדים או זכותון נוער עובד. [חשוב להצביע בשקף הרלוונטי על הזכותון לנוער עובד כי זה כלי מאוד שימושי עבורם ומהווה חיבור לחלק הראשון של השיעור]

מבנה הדפים דומה:

ראו גם – הפניה לנושאים נוספים שיכולים להיות רלוונטיים.
טפסים (כאשר יש טפסים הדרושים למימוש הזכות).
מי זכאי (בהליך: אוכלוסיית יעד ותנאים מקדימים).
תהליך מימוש הזכות מה צריך לעשות כדי לממש את הזכות.
פסקי דין רלוונטיים.
ארגוני סיוע וגורמי ממשל - שיכולים לסייע למיצוי הזכות.
חקיקה ונהלים – חוקים, תקנות ונהלים המסדירים את הנושא. מאפשרים להציג אסמכתא.

קליק ראשון – יוביל אתכם להתמקדות בחלק הראשון של הדף המרכז את עיקרי הזכות.

קליק שני – יכניס שני חיצים המתמקדים על הפעולות שניתן לבצע אם פגעו לי בזכות --> לפנות למוסד החינוכי, קרי ביה"ס, ו/או לפנות למשטרה.

שקף 22 - טיפול בבית הספר

קליק ראשון – יוביל אתכם להתמקדות בחלק הראשון של הדף המרכז את הזכאות להליך, את האפשרויות העומדות בפני צוות בית הספר ומפנים גם למידע נוסף.

כאן המקום להדגיש כי בית הספר מכשיר את הצוות שלו לעסוק בנושאים אלו וניתן ואף מומלץ לפנות לבית הספר וחברות וחברי לצוות החינוך איתו מרגישים בנח לדבר על כך (בין אם המנהלת, המחנכת, היועצת וכו').

שקף 23 – תלונה למשטרה

קליק ראשון – יוביל אותנו לזכותו של הילד לליווי חינוכי של המועצה לשלום הילד
קליק שני – מפרט על דרכי הפנייה למועצה בעת מקרה שכזה וגם מפנה לזכויות נוספות המיועדות לקטינים נפגעי עבירה ולמידע על זכויות בהליך המשפט הפלילי.
על נפגעי עבירה בחקיקה :

- כל אדם שנפגע מעבירה זכאי לגשת לתחנת המשטרה ולהגיש תלונה כנגד מי שפגע בו. מדובר בהליך פשוט שבו שוטר בתחנה מקשיב ורושם את פרטי המקרה, שואל שאלות רלוונטיות ומסביר למתלונן על המשך ההליך.
- החוק מקנה לנפגעי עבירות זכויות לקבלת מידע על התקדמות הטיפול בתלונה שלו על מיקומו של החשוד ועל התקדמות ההליך המשפטי- במידה והוגש כתב אישום. נפגע העבירה זכאי גם להעביר לבית המשפט הצהרה שבה מפורט הנזק שנגרם לו מהעבירה על מנת שבית המשפט יוכל להתחשב בו בשלב קביעת העונש.
- במידה והוחלט לסגור את התיק מבלי להגיש כתב אישום החוק מחייב להודיע לנפגע ובכך לאפשר לו להגיש ערר על החלטה,
- הנפגע זכאי לקבל מהמשטרה מידע לגבי האפשרויות הקיימות להגנה מפני החשוד, שליחיו ומקורביו. בכל אחד מהמחוזות (דרום, צפון, מרכז וכו') יש קצין משטרה שתפקידו הוא להבטיח את זכויותיו של נפגע העבירה (קצין נפגעי עבירה)
- לנפגעי עבירות אלימות חמורות ועבירות מין ישנן זכויות נוספות ביניהן הזכות להביע את עמדתם לעניין סיום התיק בהסדר טיעון עם הנאשם.

שקף 24 – המקרה של שירה

כאן הדגש הוא על זכויות הצד הפוגע או הצד המואשם. מקרה זה נובע מתוך הרצון להבהיר לתלמידים כי עצם העובדה שאדם ביצע עבירה פלילית אינה שוללת ממנו זכויות בסיסיות אשר נתונות לכל אדם מתוקף היותו אדם.

למשל העובדה שאדם חשוד בביצוע עבירה לא מאפשרת למשטרה להכות אותו על מנת לקדם את החקירה כיוון שעומדת לו הזכות לכבוד, לשלמות הגוף וכד'. זכויות החשוד בהליך הפלילי, כמו למשל הזכות להליך הוגן, ממלאות מטרה כפולה- הן להגן על זכויות האדם של החשוד בפגיעה (או הפוגע) והן להבטיח שההליך התנהל כהלכה וכל הבדיקות הנדרשות נערכו על מנת שניתן יהיה לקבוע ברמה גבוהה של וודאות שהאדם שנענש אכן ביצע את העבירה המיוחסת לו. .

- שירה קיבלה זימון למשטרה לחקירה ומאוד נבהלה. האם היא חייבת ללכת?

- א. לא, היא מתחת לגיל 18 והיא לא נושאת באחריות פלילית, ההורים שלה חייבים ללכת
- ב. כן, אבל ההורים שלה יכולים ללכת במקומה
- ג. כן, היא נושאת באחריות פלילית

התשובה הנכונה לשאלה היא ג'. לאחר ששואלים את בני הנוער נא לעבור לשקף הבא המספק את התשובה תחת הכותרת של "קטינים בהליך הפלילי"

שקף 25 – קטינים בהליך הפלילי

קליק ראשון – יוביל אותנו למידע בסיסי אותו קטינים נפגעי עבירה, המפרט ומדגיש כי החל מגיל 12 קטינים נושאים באחריות פלילית על מעשיהם.

קליק שני – יוביל אותנו לחלק בדף הרלוונטי עבור שירה שהוא - "קטינים בהליך הפלילי".

קליק שלישי – יוביל אותנו לחלק המפרט את ההתייעצות של הקטין החשוד עם עורך דין.

קליק נוסף – יוביל אותנו לפירוט על תהליך מימוש הזכות.

המקרה של רני עמיר ודניאל (שקף 26)

שקף 27 – מקרה הקריוקי בחצר

- האם הם חייבים לכבות את המוזיקה?

קליק שני – כאן מפורט כל המידע הרלוונטי להגבלת רעש מדירות שכנים או מאזורי מגורים.

קליק שלישי – יוביל אותנו למידע העיקרי בדף המציין את קיומן של תקנות בנושא

קליק רביעי – יוביל אותנו לפירוט השעות וההגבלות האוסרות על הפעל מכשירי קול.

לנוכח הבעה האחרונה הפרטת את השעות בהן ניתן להפעיל מכשירי קול יש להדגיש את העובדה כי זכותו של השוטר והחובה של הבורה לכבות את המוזיקה.

שקף 28 – הסיגריה המגולגלת

- האם השוטר יכול לעשות זאת?

קליק שני – יוביל אותנו לדף המסביר על הזכויות הנוגעות לעיכוב.

קליק שלישי – יוביל אותנו לפירוט של העילות המצטברות לעיכוב חשוד.

כאן המקום של המרצה להסביר כי יש חשיבות להזדהות בכל מצב מול שוטר וכי התנגדות לזיהוי גוררת באופן אוטומטי עילה לעיכוב וככל הנראה גם להעלאת פוטנציאל הנפיצות של הסיטואציה כי זוהי חובתנו להזדהות על פי בקשת שוטר.

עיכוב הוא הגבלת חופש התנועה של אדם לצורך ביצוע פעולה מסוימת- כמו בחינת מסמכי זיהוי ואינו אמור להמשך מעבר לזמן הנדרש לביצוע הפעולה. בכל מקרה עיכוב לא ימשך מעל לשלוש שעות.

במקרים מסוימים רשאי השוטר לדרוש מהמעוכב להתלוות אליו לתחנת המשטרה לצורך זיהוי (אם לא ניתן היה להגיע לזיהוי מספק במקום העיכוב) או חקירה של חשוד.

*שוטר חייב להסביר למעוכב את סיבת העיכוב ולהזדהות בפניו בשמו ותפקידו, אלא אם התקיימו נסיבות חריגות שבהן הזדהות השוטר תסכן אותו או תסכל את מטרת העיכוב.

בני נוער כסוכני מיצוי זכויות במשפחה (שקף 29)

בחלק זה אנו מתחילים להתמקד באפשרות של הילדים לעזור לסביבה שלהם בעזרת הפלטפורמה ובעזרת המידע והליך מיצוי הזכויות המפורטים במסגרת השיעור הזה ובמסגרת הפלטפורמה של כל זכות.

המקרה של סבתא של גל (שקף 30)

שקף 31 – תיאור המקרה

בתיאור של המקרה מופיע הציטוט "טלפון אינטרנט" והכוונה האמיתית היא כמובן סמארטפון. במקרה יש מספר מקרים החשודים כגורמים לעסקה להיות עסקה גרועה ושמעוררים את החשד של גל כי סבתא שלה עשתה עסקה גרועה שעבדו עליה כגון:

- סמארטפון לבת 78 שלא בטוח מבינה איך להפעיל וזה עדיין בקופסא
- המחיר המופרז – 11,000 ₪
- ההתחייבות לחברה – לא קיים כמעט היום
- ביצוע עסקה בסדר גודל כזה בטלפון

שקף 32

- מה היא יכולה לעשות?
- האם ניתן לבטל עסקה לאחר ביצועה?

המטרה בשאלות אלה היא לגרום לבני הנוער לומר שאין מה לעשות כי ביטולים יכולים להיעשות רק אחרי שבועיים והחזר כספי רק אחרי יומיים (מידע שהם מכירים מחנויות בגדים וכו')

- אבל האם ניתן לבטל גם לאחר 14 יום?

כאן אנו מובילים אותם לחשוב כי יש חריגים לחוקים הגנריים והכלליים וצריך להבין אותם.

כעת בא לידי ביטוי היתרון הגדול של כל זכות על פני פלטפורמות אחרות וזה המידע הכולל והדפים המרכזים מידע רב.

קליק חמישי - יוביל אותנו לפורטל הצרכנות. שווה להתעכב על הנושאים והקטגוריות כי הנושא ללוונטי אליהם מאוד גל ללא קשר למקרה ולא רק בנושא מיצוי הזכויות.

קליק שישי – ידגיש את הנושאים הנוגעים ל"ביטול עסקאות"

קליק שביעי – יוביל אותנו לזכות ל"ביטול עסקה ברוכלות או עסקת מכר מרחוק על ידי אזרח וותיק (מגיל 65).

שקף זה מדגיש את העסקה ניתן לבטל בתוך 4 חודשים מיום ביצוע העסקה, וזוהי התשובה שגל יכלה להשיג באמצעות הפלטפורמה. במקרה כזה, גל חסכה לסבתא שלה כ-11,000 ₪, התחייבות לחברת סלולר ובזבוז זמן יקר בוויכוח והתעמתות עם חברות סלולריות.

המקרה של אחות של נטע (שקף 33)

שקף 34 – המקרה של אחות של נטע

שקף זה מספר על מצב חיים ייחודי בו נמצאת אחות של נטע הדורש ממנה התאמות מסוימות על מנת לנהל אורח חיים תקין ככל האפשר.

שקף 35 – המשך המקרה

תחילת השקף מראה לנו את פורטל סוכרת הנעורים. גם כאן, כמו בנושא הצרכנות כדאי להתעכב ולסקור את מגוון הנושאים והזכויות הנגישים לנו בפלטפורמה של כל זכות.

קליק ראשון – יוביל אותנו לנושא החינוך בו מצוין כי במידה ואחות של נטע לומדת במערכת חינוך רגילה, היא זכאית לקבל סייעת רפואית שמסייעת לה להשתלב בה בחזרה.

שקף 36 – מידע ב360 מעלות

כאן זהו המקום המתאים ביותר לעמוד על הייחודיות של הפלטפורמה ולהזמין את בני הנוער להיכנס לפלטפורמה ולנצל את הייחודיות שלה גם במקרים רפואיים נוספים שלהם או של בני משפחותיהם במידת הצורך.

המיוחד באתר הוא שאפשר למצוא בקלות 360 מעלות של מידע על סיטואציית חיים. לדוגמה: **סוכרת נעורים**.

פורטל סוכרת נעורים מרכז את כלל הזכויות בנושא:

ילד חולה סוכרת נעורים והוריו זכאים לשירותים וזכויות שונות מגורמים שונים, לדוגמה:

- קופות חולים: זכאות למשאבת אינסולין בהתאם להפניית רופא.
- משרד החינוך: חולי סוכרת נעורים עשויים להיות זכאים להקלות במבחן הפסיכומטרי.
- משרד הבריאות: מממן סייעות לילדים עם צרכים בריאותיים מיוחדים הלומדים במסגרות של החינוך הרגיל.
- המוסד לביטוח לאומי: ילדים חולי סוכרת נעורים זכאים לקצבאות שונות (למשל, גמלת ילד נכה).
- משרד התחבורה: משרד הרישוי מנפיק תג חניה להורים בגין ילד נכה.
- מס הכנסה: הורים לילד שמקבל גמלת ילד נכה זכאים לנקודות זכות במס הכנסה.
- הקלות בתעסוקה: הורים לילד שמקבל גמלת ילד נכה זכאים למכסה נוספת של ימי מחלה.
- הרשות המקומית: הורים שילדם מקבל גמלת ילד נכה זכאים להנחה בתשלומי הארנונה.
- משרד הביטחון: חולי סוכרת נעורים מקבלים פטור משירות צבאי. יש להם אפשרות להתנדב או לעשות שירות לאומי.

שקפים 37-38 – חזרה למקרה של גילי ונועה

כאן מוצג ה"זכותון" העוסק בתעסוקת נוער ונוגע בתחומים רבים הרלוונטיים גם לגילי ונועה וגם לכל בת או בן נוער בשוק התעסוקה.

שקף 39 – סיכום

הזמנה להשתמש בפלטפורמה ולדעת ולמצות את הזכויות.

נספחים

זכויות בני נוער בעבודה

לאורך ההיסטוריה שימשו ילדים ובני נוער חלק מכוח העבודה בחברות. בעבר עבודה או עבודות ילדים לא היוו מקור לשיח ציבורי ואזרחי והתקבלו כדבר מובן מאליה בהתנהלות המשפחה, הקהילה והחברה. עם התרחבות השיח על זכויות הילדים במאה העשרים הועמד הנושא לבחינה ערכית, מוסרית, וחברתית ומשפטית. שיח זה הוביל לקביעת קריטריונים שהגדירו עבודות מסוימות בהן ילדים מועסקים כניצול, כפגיעה ואף כמקור לסכנת חיים עבורם לרבות עבודות הכרוכות בפלילים או בשימוש בילדים במצבי מלחמה.

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם התייחסה לסוגיית זכויות העובדים בסעיפים –

"1. לכל אדם הזכות לעבוד, לבחירה חופשית של עבודה, לתנאי עבודה צודקים וחיוניים ולהגנה מפני אבטלה.

2. לכל אחד, ללא כל אפליה, הזכות לתשלום שווה עבור עבודתו.

3. לכל אחד שעובד ישנה הזכות לפיצויי הוגנים וצודקים שיבטיחו לו ולמשפחתו קיום אנושי בכבוד, ותוספת, אם נחוץ, באמצעים נוספים של הגנה חברתית.

4. לכל אדם הזכות ליצור ולהצטרף לאיגודים מקצועיים על מנת להגן על האינטרסים שלו." (סעיף 23 בהכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם)

"לכל אדם הזכות לנוח ולבלות, כולל הגבלה הגיונית של שעות עבודה וחגים תקופתיים – ולקבל משכורת."

(סעיף 24 בהכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם)

אמנת זכויות הילד הרחיבה את ההתייחסות לנושא, וכללה בטווח העבודות המסוכנות והאסורות גם את אלה הפוגעות בחינוכו ובהתפתחותו התקינה של הילד במרחבי החיים השונים.

"המדינות החברות מכירות בזכותו של הילד להיות מוגן מפני ניצול כלכלי ומפני ביצוע כל עבודה העלולה להיות מסוכנת או לפגוע בחינוך הילד, או להיות מזיקה לבריאותו או להתפתחותו הגופנית, השכלית, הרוחנית, המוסרית או החברתית. המדינות החברות ינקטו אמצעים חקיקתיים, מנהליים, חברתיים וחינוכיים על-מנת להבטיח את הגשמת סעיף זה.

למטרה זו ותוך התייחסות להוראות הנוגעות לעניין המופיעות במסמכים בינלאומיים אחרים ידאגו המדינות החברות במיוחד :

* לקבוע גיל מינימלי או גילאים מינימליים להתקבל לעבודה ;

• לקבוע תקנות מתאימות בעניין שעות ותנאי עבודה ;

• לקבוע עונשים מתאימים או סנקציות אחרות כדי להבטיח אכיפה יעילה של סעיף זה."

(מתוך סעיף 32 מתוך אמנת זכויות הילד)

כיום, יש ילדים עובדים לפרנסתם ולפרנסת המשפחה מסיבות שונות, ביניהן : מצוקה כלכלית של המשפחה, הילד הוא המפרנס היחיד בתא המשפחתי, רצונו של הילד לחסוך כסף לצרכיו

האישיים. על המדינה מוטלת החובה לדאוג לכך שכל אותן מסגרות בהן ילדים מועסקים תקפדנה על המגבלות ועל האיסורים שנועדו להגן על ילדים מאחר שילדים ובני נוער מהותם חסרי ניסיון וידע ופגיעים עלולים למצוא עצמם במצבים בהם עבודתם הופכת למקור פגיעה וניצול שלהם. למדינה מגוון כלים משפטיים ואזרחיים הכוללים חוקים ותקנות שונות לשמירה על ילדים עובדים תוך התאמה למציאות חיים משתנה - שכר הוגן, תנאי עבודה הולמים, אפליה ביחס לעובדים אחרים וכולי. הנושא מעוגן בחוק עבודת הנוער משנת 1953. יכולתם של מבוגרים – הורים ומבוגרים משמעותיים נוספים – לדאוג לילדיהם ולהשפיע על כך שלא ינוצלו לרעה כרוכה בחובתם להכיר ולהפנים את כל הידע הקיים בנושא ולהתריע על מצבים בהם זכויותיהם של הילדים בכל הנוגע להעסקה ולעבודה נפגעות. על בני הנוער מוטלת האחריות לדעת את כל שצריך בנושא העסקה והעבודה. המידע שלהם בנושא ימנע ממעסיקים לנצל אותם לרעה ולפגוע בהם. בני נוער המכירים את המידע בנושא יהיו שגרירי ידע עבור כל האחרים ויעזרו בהעלאת הנושא למודעות, בהפצת המידע ואף בהתרעה בפני הגורמים הרלוונטיים על העוול והפגיעה שנגרמים להם במקומות עבודה המעסיקים בני נוער. (מתוך: תוכנית הלימודים "בשבילי הזכויות – אחריות אזרחית" באתר זכויות התלמיד, משרד החינוך)

חובת הודעה בכתב על תנאי עבודה :

ס' 1 לחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), תשס"ב – 2002.

"על מעסיק למסור לנער הודעה בכתב המפרטת את תנאי עבודתו וזאת לא יאוחר משבעה ימים מהיום בו התחיל לעבוד אצלו. :

שכר מינימום לנוער:

תקנות שכר מינימום (נוער עובד וחניכים)-תשמ"ח 1987

חוק שכר מינימום :

שכר מינימום לנוער החל ממשכורת ינואר 2018]				
גיל	אחוז למבוגר	משכר מינימום	שכר חודשי - עד 40 שעות שבועיות	שכר לשעה
עד 16	70%	3,710 ש"ח	21.45 ש"ח	
עד 17	75%	3,975 ש"ח	22.98 ש"ח	

עד 18	83%	4,399 ש"ח	25.43 ש"ח

גיל העסקה:

סעיף 2 לחוק עבודת בנוער, תשי"ג-1953:

- " 2. (א) לא יועסק ילד שעדיין לא מלאו לו 15 שנה.
- (ב) ילד שמלאו לו 15 שנה וחל עליו לימוד חובה לפי חוק לימוד חובה, תשי"ט-1949 (בסעיף זה – לימוד חובה), לא יועסק אלא אם נתקיים אחד מאלה:
- (1) הילד עובד כחניך כמשמעותו בחוק החניכות, תשי"ג-1953;
  - (2) (בוטלה);
  - (3) ניתנה לגבי הילד הוראה לפי סעיף 5(ב)(1)(II) לחוק לימוד חובה, תשי"ט-1949;
  - (4) מפקח מטעם משרד החינוך והתרבות אישר כי הילד השלים חינוך חובה
- שמלאו לו 18 שנה שחל עליהם לימוד חובה לא יועסקו בשעות הלימודים אלא בהתקיים לגביהם האמור בפסקאות (1), (3) או (4) שבסעיף קטן (ב).
- (ג) שר העבודה רשאי להתיר העסקת ילד שמלאו לו 14 שנה וניתן לגביו פטור לפי סעיף 5 לחוק לימוד חובה, תשי"ט-1949; היתר על פי סעיף קטן זה יכול להיות כללי או מיוחד.
- (ד) (בוטל).

2א. (א) ילד שמלאו לו 14 שנה, מותר להעסיקו בתקופת חופשת לימודים רשמית, על אף האמור בסעיף 2, בעבודות קלות שאין בהן כדי להזיק לבריאותו ולהתפתחותו, הכל כפי שיקבע שר העבודה והרווחה בתקנות ובתנאים שיקבע, לרבות מספר השעות שמותר להעסיק ילד כאמור; תקנות כאמור, או מקצתן, יכול שיחולו גם על העסקת ילד לפי סעיף 2(ג).

- (ב) הוראות חוק החניכות, תשי"ג-1953, לא יחולו על העסקת כאמור בסעיף קטן (א).
- שמלאו לו 18 שנה שחל עליהם לימוד חובה לא יועסקו בשעות הלימודים אלא בהתקיים לגביהם האמור בפסקאות (1), (3) או (4) שבסעיף קטן (ב).
- (ג) שר העבודה רשאי להתיר העסקת ילד שמלאו לו 14 שנה וניתן לגביו פטור לפי סעיף 5 לחוק לימוד חובה, תשי"ט-1949; היתר על פי סעיף קטן זה יכול להיות כללי או מיוחד².
- (ד) (בוטל).

2א. (א) ילד שמלאו לו 14 שנה, מותר להעסיקו בתקופת חופשת לימודים רשמית, על אף האמור בסעיף 2, בעבודות קלות שאין בהן כדי להזיק לבריאותו ולהתפתחותו, הכל כפי שיקבע שר העבודה והרווחה בתקנות ובתנאים שיקבע,

לרבות מספר השעות שמותר להעסיק ילד כאמור ; תקנות כאמור, או מקצתן, יכול שיחולו גם על העסקת ילד לפי סעיף 2(ג).

(ב) הוראות חוק החניכות, תשי"ג-1953, לא יחולו על העסקת כאמור בסעיף קטן (א).

שעות עבודה:

ס' 1 לחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), תשס"ב – 2002.

- 8 שעות ביום עבודה ועד 40 שעות שבועיות.

- 7 שעות ביום לפני יום מנוחה

שעות עבודה – סעיף 20 לחוק עבודת הנוער

(א) לא יועסק נער יותר משמונה שעות עבודה ליום וארבעים שעות עבודה לשבוע.

(1א) על אף הוראות סעיף קטן (א), במקום עבודה שמותר בו לעבוד יותר מ-8 שעות עבודה ליום, לפי סעיף 5(א) לחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951, יכול שיועסק צעיר עד תשע שעות ליום עבודה, ובלבד ששבוע העבודה לא יעלה על 40 שעות עבודה.

(ב) ביום שלפני המנוחה השבועית וביום שלפני חג שהנער אינו עובד בו, בין על פי חוק ובין על פי הסכם או נוהג, לא יועסק נער יותר משבע שעות עבודה.

(ג) "שעות עבודה" פירושו – הזמן שבו עומד הנער לרשות העבודה לרבות הפסקות קצרות ומוסקמות הניתנות לנער להחלפת כוח ואויר ולרבות הפסקות לפי סעיף 22א, חוץ מהפסקות על פי סעיף 22.

(א) לא יועסק נער יותר משמונה שעות עבודה ליום וארבעים שעות עבודה לשבוע.

(1א) על אף הוראות סעיף קטן (א), במקום עבודה שמותר בו לעבוד יותר מ-8 שעות עבודה ליום, לפי סעיף 5(א) לחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951, יכול שיועסק צעיר עד תשע שעות ליום עבודה, ובלבד ששבוע העבודה לא יעלה על 40 שעות עבודה.

(ב) ביום שלפני המנוחה השבועית וביום שלפני חג שהנער אינו עובד בו, בין על פי חוק ובין על פי הסכם או נוהג, לא יועסק נער יותר משבע שעות עבודה.

(ג) "שעות עבודה" פירושו – הזמן שבו עומד הנער לרשות העבודה לרבות הפסקות קצרות ומוסקמות הניתנות לנער להחלפת כוח ואויר ולרבות הפסקות לפי סעיף 22א, חוץ מהפסקות על פי סעיף 22.

שעות מנוחה – סעיף 21 לחוק עבודת הנוער :

(א) לא יועסק נער במנוחה השבועית.

(ב) (1) המנוחה השבועית של הנער היא לפחות שלושים ושש שעות רצופות ותכלול – לגבי נער יהודי – את יום השבת ;

(2) לגבי נער שאיננו יהודי – את יום השבת או את היום הראשון או את היום השני בשבוע, הכל לפי המקובל עליו כיום המנוחה השבועית שלו.

הפסקות – סעיף 22 לחוק עבודת הנוער

(א) הועסק נער שש שעות עבודה ליום או למעלה מזה, תופסק עבודתו למנוחה ולסעודה, $\frac{3}{4}$ שעה לפחות, ובכלל זה תהיה הפסקה רצופה אחת של חצי שעה לפחות. ביום שלפני המנוחה השבועית וביום שלפני חג, ההפסקה היא של חצי שעה לפחות.

(ב) ההפסקה לא תעלה על שלוש שעות.

(ג) בשעת ההפסקה הנמשכת חצי שעה או יותר רשאי הנער לצאת מהמקום שבו הוא עובד, אלא אם היתה נוכחותו במקום העבודה הכרח לתהליך העבודה או להפעלת הצידוד והשימוש בו, והנער נדרש על ידי מעסיקו להישאר במקום העבודה; במקרה זה ייחשב זמן ההפסקה כחלק משעות העבודה.

(א) הועסק נער שש שעות עבודה ליום או למעלה מזה, תופסק עבודתו למנוחה ולסעודה, $\frac{3}{4}$ שעה לפחות, ובכלל זה תהיה הפסקה רצופה אחת של חצי שעה לפחות. ביום שלפני המנוחה השבועית וביום שלפני חג, ההפסקה היא של חצי שעה לפחות.

(ב) ההפסקה לא תעלה על שלוש שעות.

(ג) בשעת ההפסקה הנמשכת חצי שעה או יותר רשאי הנער לצאת מהמקום שבו הוא עובד, אלא אם היתה נוכחותו במקום העבודה הכרח לתהליך העבודה או להפעלת הצידוד והשימוש בו, והנער נדרש על ידי מעסיקו להישאר במקום העבודה; במקרה זה ייחשב זמן ההפסקה כחלק משעות העבודה.

עבודת לילה – סעיפים 24, 24א לחוק עבודת הנוער

24א) נער לא יועסק ולא ירכול בלילה.

(ב) בסעיף זה, "לילה", לגבי ילד וצעיר שחוק לימוד חובה, תש"ט-1949, חל עליהם – פרק זמן של 12 שעות שבין 20:00 ובין 08:00 ולגבי צעיר שחוק חינוך חובה, תש"ט-1949, אינו חל עליו, פרק זמן של 10 שעות שבין 22:00 ובין 06:00.

(ג) על אף האמור בסעיף 1(ב) רואים נער כמועסק, לענין סעיף זה, גם אם הוא עובד בבית ספר מקצועי.

(א) נער לא יועסק ולא ירכול בלילה.

(ב) בסעיף זה, "לילה", לגבי ילד וצעיר שחוק לימוד חובה, תש"ט-1949, חל עליהם – פרק זמן של 12 שעות שבין 20:00 ובין 08:00 ולגבי צעיר שחוק חינוך חובה, תש"ט-1949, אינו חל עליו, פרק זמן של 10 שעות שבין 22:00 ובין 06:00.

(ג) על אף האמור בסעיף 1(ב) רואים נער כמועסק, לענין סעיף זה, גם אם הוא עובד בבית ספר מקצועי.

24א. (א) על אף האמור בסעיף 24, מעסיק רשאי להעסיק צעיר עד שעה 24:00 בתקופת חופשת לימודים רשמית, ובלבד שאם ההעסקה הסתיימה אחרי השעה 23:00, המעסיק יחזיר את הצעיר לביתו בסיום העבודה, בעצמו או באמצעות אחר מטעמו.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על ענפי עבודה מסוימים או על עבודה מסוימת ששר הכלכלה והתעשייה קבע כי הם עלולים לפגוע בבריאותו, בשלומו או בהתפתחותו הגופנית, החינוכית, הרוחנית או המוסרית של הצעיר.

(ג) הוראות סעיף זה יעמדו בתוקפן עד ליום א' באלול התשע"ט (1 בספטמבר 2019).

הוצאות נסיעה -

בני נוער זכאים להשתתפות במימון הוצאות הנסיעה הנדרשות לצורך הגעתם למקום העבודה.

הסכום המעודכן להחזר הוצאות הנסיעה, כפי שעודכן ביום 01/01/2014 הוא 26.40 ₪. הסכום

המעודכן של החזר הוצאות הנסיעה נקבע בצו הרחבה המתעדכן מעת לעת. יוער כי השתתפות

חופשה שנתית – סעיף 27 לחוק עבודת הנוער

- (א) לגבי נער יש לקרוא בסעיף 3(א) לחוק חופשה שנתית, תשי"א-1951, "18 יום" במקום "14 יום".
- (ב) הוראות סעיף זה יחולו על שנת העבודה כמשמעותה בחוק האמור שתחילתה ביום ט"ז בניסן תשי"ג (1 באפריל 1953) ועל כל שנת עבודה שלאחריה

רישום שעות העבודה – ת' 15(5) לתקנות עבודת הנוער (פנקס לרישום נערים), תשי"ח – 1958

על המעסיק לערוך רישום אשר יכיל פירוט מדויק של מסגרת יום העבודה וכן רישום נוכחות סדיר הכולל שעות והפסקות. במידה שהרישום אינו נעשה באמצעות מכשיר אלקטרוני, יש להחתים את הנער מדי יום בסיום יום העבודה ולאשר את הרישום ע"י אחראי אשר מונה לכך ע"י המעסיק

שעות נוספות-סעיף 16 לחוק שעות עבודה ומנוחה

16. (א) הועסק עובד שעות נוספות, ישלם לו המעביד בעד שתי השעות הנוספות ראשונות שבאותו יום שכר עבודה לא פחות מ-1¼ מהשכר הרגיל, ובעד כל שעה נוספת שאחריהן לא פחות מ-1½ מהשכר הרגיל.
- היה שכרו של עובד, כולו או חלקו לפי כמות התוצרת, ישלם לו המעביד בעד כל יחידה, שנעשתה בשתי השעות הנוספות הראשונות שבאותו יום, שכר עבודה לא פחות מ-1¼ מהשכר המשתלם בעד כל יחידה שנעשתה בשעות העבודה הרגילות, ובעד כל יחידה שנעשתה בשעות הנוספות שלמעלה משתיים – לא פחות מ-1½ מהשכר המשתלם בעד כל יחידה שנעשתה בשעות העבודה הרגילות.
- (ב) היה שכרו של העובד על בסיס של חודש או של תקופה ארוכה יותר, יהא המעביד זכאי ליתן לעובד בעבודה מן העבודות המפורטות בפסקה (2) של סעיף 4(א) ובסעיף 4(ב), במקום תשלום שכר לפי סעיף זה, מנוחה של שעה ורבע לפחות תמורת כל שעה משתי השעות הנוספות הראשונות שבאותו יום, ומנוחה של שעה וחצי לפחות תמורת כל שעה נוספת שאחריהן.

תלוש שכר וניכויים מהשכר

סעיף 24 א לחוק הגנת השכר, תשי"ח 1958 מטיל חובה על המעסיק להנפיק תלוש שכר.

תלוש השכר חשוב, במיוחד לבני נוער שכן הוא נותן אפשרות לעקוב אחר שעות העבודה והתשלומים שבוצעו, לעמוד על זכויותיו ולדרוש את ההפרשים ככל שלא שולמו.

חשוב לשים לב, כי המעסיק חייב לשלם דמי ביטוח לאומי עבור הנערים אותם הוא מעסיק כאשר ביטוח זה מגן עליהם בפגיעות בעבודה או במקרה והמעסיק נקלע לפשיטת רגל/החברה לפירוק.

יחד עם זאת שכרו של הנער/ה אינו נפגע כתוצאה מתשלום סכומים אלה ע"י המעסיק שכן החובה חלה על המעסיק ולא על הנער.

חל איסור לנכות משכר הנערים העובדים תשלומים בגין דמי ביטוח לאומי.

כן חל איסור לנכות משכרם דמי ביטוח בריאות שכן הם פטורים מתשלום זה לפי החוק. (סעיף 14 ז' לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד 1994 "על אף האמור בסעיפים קטנים (ב) עד (ו), לא ישולמו דמי ביטוח בריאות בעד מבוטח שטרם מלאו לו 18 שנים"

בכל הנוגע למס הכנסה, האיסור גם תקף אלא אם הכנסת הנער החודשית עומדת על 6,768 ₪ לחודש אם עבד כל השנה והכנסה הנערה עומדת על 7,626 ₪ ומעלה

קנסות ועונשים:

חל איסור להטיל על בני הנוער העובדים קנסות או עונשים.

כל ניכוי מהשכר, בגין "קנסות" "נזקים" וכיוצא באלה הינו אסור, כל עוד לא הותר על-פי החוק.

תשלום בתקופת ניסיון:

על המעסיק חלה חובת תשלום שכר החל מהשעה הראשונה. התשלום הינו בגובה שכר מינימום.

הדבר מוסדר בפסיקת בתי הדין לעבודה

סיום העסקה

עובד שעבד אצל מעסיק 12 חודשים ברצף ופוטר מעבודתו ע"י המעסיק זכאי לקבלו פיצויי פיטורין.

הדבר מוסדר בחוק פיצויי פיטורין.

עובד שבחר לסיים את עבודתו מרצונו אינו זכאי לפיצויי פיטורין.

חשוב לשים לב כי יש מצבים בהם גם עובד שהתפטר מעצמו, זכאי לפיצויי פיטורין כך למשל ע נער המתפטר מהעבודה עקב התגייסותו לצבא סדיר, לצבא קבע, למשטרת ישראל או לשירות בתי הסוהר יראו אותו כאילו פוטר מעבודתו ויהא זכאי לפיצויי פיטורין.

הזכות לפרטיות

היכן הזכות לפרטיות הוכרה?

א. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו

חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו נחקק בשנת 1992 ונועד להגן על זכויות היסוד העיקריות של האדם במדינת ישראל. הזכויות שעליהן חוק היסוד מגן, נגזרות מכותרתו – "כבוד האדם וחירותו", והן כוללות את הזכות להגנה על החיים, הגוף והכבוד, חופש תנועה, קניין וגם את הזכות לפרטיות. כוחו של חוק יסוד הוא חזק יותר מחוק רגיל, ומשמעות הדבר היא שקשה יותר לפגוע בזכויות המוגנות מכוחו.

סעיף 7 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מגדיר את הזכות לפרטיות כדלקמן:

7. (א) כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו.
- (ב) אין נכנסים לרשות היחיד של אדם שלא בהסכמתו.
- (ג) אין עורכים חיפוש ברשות היחיד של אדם, על גופו, בגופו או בכליו.
- (ד) אין פוגעים בסוד שיחו של אדם, בכתביו או ברשומותיו.

החוק מכיר ברעיון הבסיסי של קדושת חיי האדם, הוא מכיר בערך של הכבוד שלנו כבני אדם ובזכות האדם להיות חופשי. החוק קובע שיש לכל אדם זכות לפרטיות ולסודות פרטיים - חוק זה מגן על העיקרון העליון של הזכות לפרטיות. לכן, אסור לערוך חיפוש באופן שפוגע בפרטיות שלי, אסור לחטט בחפצי בלי רשותי ואסור לגלות דברים פרטיים עלי, או סודות שלי.

הזכויות הללו נתונות לכל אדם, לא רק לאזרח או לתושב המדינה.

ב. חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981

"סביב כל אדם יש מרחב שבתוכו הוא זכאי להיות עם עצמו. מרחב זה נע עם האדם עצמו. היקפו של המרחב נגזר מהצורך להגן על האוטונומיה של הפרט. על כן הוא עשוי לחול גם במקום בו אין לפרט כל קניין כגון בית הוריו, בית חולים, תא טלפון"

אהרון ברק בבג"ץ 6650/04 פלוני נ' ביה"ד הרבני

בשנת 1981 נחקק חוק הגנת הפרטיות.

בחוק הגנת הפרטיות נקבע העיקרון הבסיסי לפיו "לא יפגע אדם בפרטיות של זולתו ללא הסכמתו".

תצלומים של קטינים (אמנות בינלאומיות וזכות לשם טוב')

אמנות בין לאומיות

מעבר למישור החקיקה הישראלית, גם אמנות בין-לאומיות הכירו בזכותו של האדם לפרטיות. באופן מיוחד יש מקום להזכיר את האמנה בדבר זכויות הילד ולציין שהזכות לפרטיות עוגנה בה מפורשות.

האמנה מקנה לילד זכות לחופש ביטוי, הכוללת את החופש לבקש, לקבל ולמסור מידע ורעיונות מכל סוג.

זכות חופש הביטוי מוגבלת על ידי שמירה על זכות האחר במבחן הרשת – רשתות חברתיות וסביבות נוספות ברשת, מאפשרות מימוש הזכות לחופש הביטוי במגוון דרכי הבעה. יש לאפשר לילדים זכות זו במגבלת הפגיעה בזכויות האחר.

הזכות לשם טוב

השם הטוב שלנו הוא התדמית שלנו בעיני אחרים, כלומר – האופן שאנשים רואים אותנו, ומה שהם חושבים עלינו. הזכות לשם טוב היא חלק מהזכות שלנו לכבוד, ואף היא זכות יסוד חוקתית שזכתה להגנה גם במסגרת חוק פרטני – **חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965**.

מהי לשון הרע לפי חוק איסור לשון הרע?

לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול להשפיל אדם בעיני הבריות, או לבזות אותו בשל מעשים או תכונות המיוחסים לו.

החוק קובע שני תנאים מצטברים: כי מדובר בלשון הרע, וכי מדובר בפרסום. פרסום יכול להיות גם בתמונה.

בדומה לחוק הגנת הפרטיות, גם לשון הרע היא עבירה פלילית ועוולה אזרחית.

זכויות נפגעי עבירה (חלקי)

חוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001*

פרק א': עקרונות כלליים

מטרה

1. חוק זה מטרתו לקבוע את זכויותיו של נפגע עבירה ולהגן על כבודו כאדם, בלי לפגוע בזכויותיהם על פי דין של חשודים, נאשמים ונידונים.

דרכי התאמה במימוש זכויות נפגע עבירה

4. (א) מתן הזכויות לנפגע עבירה שהוא קטין ייעשה תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות בנסיבות הענין בהתחשב בגילוי ובמידת בגרותו של הקטין, וברוח עקרונות האמנה בדבר זכויות הילד.

(ב) מתן הזכויות לנפגע עבירה שהוא אדם עם מוגבלות ייעשה לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998.

(ג) מידע והודעות לפי הוראות חוק זה יימסרו, ככל הניתן, בשפה מובנת לנפגע העבירה.

הבטחת זכויות

5. בתי המשפט והרשויות, כל אחד בתחומו, ינקטו צעדים הדרושים להבטחת זכויות נפגע עבירה לפי חוק זה.

פרק ב': זכויותיו של נפגע עבירה בהליך פלילי

הגנה

6. במהלך ההליך הפלילי זכאי נפגע עבירה –

(1) להגנה, ככל הניתן ועל פי הצורך, מפני החשוד, הנאשם או הנידון ומפני שלוחיו או מקורביו;

(2) לקבל בבית המשפט, ככל הניתן, הגנה מפני מגע או קשר בלתי נחוץ בינו לבין החשוד, הנאשם או הנידון, שלוחיו או מקורביו;

(3) לקבל מהמשטרה מידע לגבי אפשרויות קיימות להגנה מפני כל אחד מהמפורטים בפסקה (1);

(4) למדור שקט בביתו בלא נוכחות החשוד, הנאשם או הנידון, אם הוא מתגורר עמו, לפי החלטת בית המשפט בהתאם להוראות החוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991.

זכות לקבלת מידע על ההליך הפלילי

8. (א) נפגע עבירה זכאי לקבל מידע על זכויותיו כנפגע עבירה ועל הדרך שבה מתנהל הליך פלילי, כפי שיקבעו השרים.

(ב) נפגע עבירה זכאי לקבל מידע על השלב שבו מצוי ההליך הפלילי בקשר לעבירה שממנה נפגע; .....

זכות לקבל מידע על שירותי סיוע

11. נפגע עבירה זכאי לקבל מידע על שירותי סיוע הניתנים לנפגעי עבירה, בין שהם ניתנים על ידי המדינה ובין שהם ניתנים על ידי גופים לא ממשלתיים, כפי שיקבעו השרים.

זכות לנוכחות מלווה בחקירה

14. נפגע עבירת מין או אלימות זכאי שאדם המלווה אותו, לפי בחירתו, יהיה נוכח בעת חקירתו בגוף החוקר, אלא אם כן סבר הקצין הממונה, כי יש בכך כדי לפגוע בחקירה.

(1) הקצין הממונה סבר כי מטעמים מיוחדים שיירשמו לא ניתן להיענות לבקשה;

(2) החוקר האחראי על חקירת העבירה סבר כי מטעמים מיוחדים שיירשמו יש בכך כדי לפגוע בחקירה, ובשל דחיפות העניין לא ניתן לקבל את עמדתו של הקצין הממונה.

זכות להביע עמדה לענין הסדר טיעון או הסדר לסגירת תיק

17. (א) נפגע עבירת מין או אלימות חמורה שקיבל הודעה לפי סעיף 8(ג) על האפשרות שהתביעה תגיע להסדר טיעון עם הנאשם או על פרטיו של הסדר טיעון המתגבש עם הנאשם או שהתביעה תגיע להסדר לסגירת תיק עם החשוד או על פרטיו של הסדר לסגירת תיק המתגבש עם החשוד, זכאי שתינתן לו הזדמנות להביע את עמדתו לפני התובע, לפני קבלת החלטה בענין.

.....

הצהרת נפגע

18. (א) נפגע עבירה זכאי למסור הצהרה בכתב לגוף החוקר או לתובע, על כל פגיעה ונזק שנגרמו לו בשל העבירה, לרבות נזק גוף, נזק נפשי או נזק לרכוש; מסר הנפגע הצהרה כאמור, זכאי הוא שהתובע יביא את הצהרתו לפני בית המשפט בדיון בענין גזר דינו של הנאשם, לפי הוראות פרק ה', סימן ז' לחוק סדר הדין הפלילי או בדיון בענין נאשם שהוא קטין, לפי הוראות פרק ה' לחוק הנוער.

(ב) אין בהגשת הצהרת נפגע לבית המשפט לפי הוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מהוראות סעיף 187 לחוק סדר הדין הפלילי.

(ג) השרים יקבעו הוראות לענין הצהרת נפגע לפי סעיף זה, לרבות לענין דרכי הגשתה, תוכנה ועדכונה.

הקמת יחידות סיוע בפרקליטות

23. (א) בפרקליטות המדינה ובפרקליטות המחוז יוקמו יחידות סיוע, כפי שיקבע שר המשפטים, שתפקידן להבטיח את מימוש זכויות נפגע העבירה לפי הוראות חוק זה...

מינוי אחראים במשטרת ישראל

24. (א) משטרת ישראל תמנה שוטרים אחראים לענין חוק זה, כפי שיקבע השר לביטחון הפנים, שתפקידם להבטיח את מימוש זכויות נפגע העבירה לפי הוראות חוק זה...

תקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש), תשנ"ג-1992

3. (א) לא ישיר אדם, לא יצעק ולא יפעיל כלי נגינה, מקלט רדיו או טלוויזיה ולא יקים רעש באמצעות פטיפון, רמקול, מגביר קול או מכשירי קול כיוצא באלה בין השעות 14.00 ל-16.00 ובין השעות 23.00 ל-7.00 למחרת, באזור מגורים באחד מהמקומות האלה:

(1) תחת כיפת השמים;

(2) במקום שאינו תחת כיפת השמים, אולם אינו סגור מכל צדדיו כלפי חוץ, או שדלתותיו, חלונותיו או פתחיו האחרים אינם סגורים כולם;

(3) בבנין שיש בו יחידות מגורים (להלן – בנין מגורים).

(ב) הוראות תקנת משנה (א) לא יחולו על פעולה המבוצעת אגב חגיגה או שמחה באחד המועדים האלה:

(1) לילי יום העצמאות;

(2) ליל פורים;

(3) ערב יום מנוחה ומוצאי יום מנוחה – עד חצות;

תק' תשס"ב-2001

(4) ליל יום ירושלים;

תק' תשע"ו-2016

(5) ליל ל"ג בעומר;

תק' תשע"ו-2016

(6) ליל המימונה;

תק' (מס' 2) תשע"ז-2017

(7) ערב ראש השנה האזרחית.